

**Kokouksessa on läsnä ulkopuolisena
asiantuntijana maisema-arkkitehti Anna
Böhling**

5

Lausunto kaupunkisuunnitteluvirastolle Helsingin yleiskaavaehdotuksesta

Pöydälle 12.01.2016

HEL 2015-012598 T 10 03 02 00

Lausuntoehdotus

Ympäristölautakunta antaa seuraavan lausunnon.

Yleiskaavaehdotuksen mukainen kaupunkirakenteen tiivistäminen ja täydentäminen, raideliikenteen verkostomainen rakenne, kestävien liikumistapojen korostaminen ja pyrkimys laajojen yhtenäisten viheralueiden säilymiseen tarjoaa hyvän lähtökohdan kestäväälle kaupunkikehitykselle.

Ilmastomuutoksen hillinnän näkökulmasta yleiskaavaehdotus tukee hyvin seudullista maankäyttöä ja mahdollistaa liikennejärjestelmän kehittämisen vähäpäästöisempään suuntaan. Yleiskaavaehdotuksen mahdollistaman ilmastomyönteisyyden tulee näkyä myös yleiskaavan jälkeisissä suunnitteluratkaisuissa. Kaikilla uusilla rakentamisalueilla tulee tähdätä mahdollisimman suureen energiaomavaraisuuteen ja hiili-neutraalisuuteen. Yleiskaavan mahdollistama huomattava täydennysrakentaminen luo edellytyksiä alueellisille energiasaneeraustoimenpiteille ja kaupungin onkin vahvasti tuettava energiatehokkuuden parantamista.

Yleiskaavaehdotus tukee pääosin laajojen yhtenäisten viheralueiden säilymistä, vihersormien ylläpitämistä ja viheryhteyksien vahvistamista. Kuitenkin mukana on myös viheralueille rakentamista. Helsingin viheraluerakenne perustuu pääosin pitkittäisten vihersormien varaan ja siksi erityisesti poikittaisten yhteyksien vahvistaminen on keskeistä. Kaupungin tiivistyessä lähiluonnon ja -virkistysalueiden merkitys korostuu. Näiden turvaaminen jatkosuunnittelussa on tärkeää. Tehdyistä muutoksista huolimatta yleiskaavaehdotus supistaa yhtenäistä Keskuspuistoa ja heikentää sen virkistyskäyttömahdollisuuksia. Rakentaminen siirtäisi virkistyskäytön painopistettä idemmäs luonoltaan herkemmille alueille. Asukasmäärän voimakas kasvu myös lisää virkistyskäyttöpainetta. Pienemmän pinta-alan tulisi mahdollistaa virkistyskäytön lisääntyminen ja samalla säilyttää tärkeimmät luontoarvot. Ympäristölautakunnan mielestä Keskuspuistoon rakentamisesta tulee luopua.

Kaupungin kasvusta aiheutuvan liikennemäärän lisääntymisen hallinta tulee olemaan haasteellista, vaikka kaavaehdotuksen mukainen liikennejärjestelmä on kannatettava. Kaupunkibulevardien toteuttaminen tulee edellyttämään joukkoliikenteen tehostustoimien lisäksi voimakkaiden henkilöautoliikennettä vähentävien toimien toteuttamista sekä liikenteellisistä että ympäristöllisistä syistä.

Yleiskaavan aikajänne ylittää vuoteen 2050 saakka. Tämä on vaikeuttanut monien vaikutusarviointien tekemistä. Osa keskeisistä ympäristövaikutuksiin ja ympäristön laatuun liittyvistä asioista jää ratkaistavaksi tarkemmassa suunnittelussa. Näitä ovat mm. lähivirkistysalueet ja niiden saavutettavuus ja riittävyys, liikenteen haitat ja ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumiseen liittyvät ratkaisut. Yleiskaavan toteuttamissohjelman rooli tulee olemaan merkittävä. Ympäristönäkökulman tulee olla yhtenä keskeisenä tekijänä toteutusohjelmaa laadittaessa. Ympäristölausunto pitää tärkeänä, että toteuttamissohjelma ja sen yhteydessä tehtävät vaikutusten arvioinnit valmisteltaisiin yhteistyössä hallintokuntien kanssa. Ympäristökeskuksen asiantuntemus on kaupunkisuunnitteluviraston käytettävissä tässä työssä.

Luonto ja virkistys

Yleiskaavan päälinjaukset ovat kannatettavia: ne painottavat jo rakennettujen alueiden täydennysrakentamista ja pääväylien bulevardisointia. Vihersormia pyritään ylläpitämään ja niiden välisiä viheryhteyksiä vahvistamaan. Erityisesti vihersormien väliset poikittaisyhteydet ovat nykyiselläänkin hyvin kapeita ja katkeavat helposti.

Kaavakartan virkistys- ja viheralueääräykseen on lisätty lause: "Virkistys- ja viheralueiden kehittämisessä huomioidaan yleiskaavan teemakartalla esitetty metsäverkosto. Lähtökohtana on säilyttää verkoston metsäinen luonne." Ympäristölausunto pitää lisäystä hyvänä. Lisäksi yleiskaavaan liittyvää Kaupunkiluonto-teemakarttaa on täydennetty metsäverkostomerkinnoilla ja suunnitteluohjeilla.

Helsingin metsäverkoston tärkeimmät metsäiset ydinalueet kuten Haltia, Uutela, Mustavuori Santahamina ja Villinki on säilytetty yleiskaavaehdotuksessa virkistys- ja viheralueina. Helsingin viheralue rakenne perustuu pääosin pitkäikäisten vihersormien varaan ja siksi erityisesti poikittaisten yhteyksien vahvistaminen on keskeistä. Monet kehitettävistä metsäyhteyksistä ovat nykyisin hyvin katkonaisia ja koostuvat vaihtelevista ympäristötyypeistä. Kaavaehdotuksen mukaan yksi tällainen metsäyhteys sijoittuu esim. Maunula-Oulunkylä välille.

Ympäristölausunto ehdottaa, että jatkosuunnittelua varten tehtäisiin eri hallintokuntien yhteistyönä suunnitelma siitä, miten metsäverkoston verkostomainen rakenne voidaan turvata. Metsäverkostoa tulisi siinä

tarkastella suhteessa yleiskaavan mukaiseen maankäytön muutokseen. Tämän pohjalta voitaisiin tunnistaa tärkeimmät jatkosuunnittelua vaativat yhteydet. Kaava-aineistoon tulisi liittää ympäristölautakunnan 20.9.2015 hyväksymä Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015–2024 ja metsäverkostaselvitys, joka sisältää täydentävää tietoa jatkosuunnittelua varten.

Kaava-aineiston pohjalta on vaikea hahmottaa viher- ja virkistysalueilla tapahtuvia muutoksia. Kaupungin tiivistyessä lähiluonnon ja -virkistysalueiden merkitys korostuu. Yleiskaavaehdotuksen kerrotaan mahdollistavan lähiviheralueiden säilymisen, mutta kaavan esitystavan yleispiirteisyysden vuoksi merkittävät ratkaisut siirtyvät alemmalle kaavatasolle.

Houkuttelevat ja helposti saavutettavat lähivirkistysalueet lisäävät ihmisten lähiliikkumista ja hyvinvointia. Näyttö viheralueiden terveyshyödyistä kasvaa jatkuvasti. Lähivirkistysalueiden saavutettavuudelle voidaan asettaa tavoitteita, esimerkiksi 300 metrin etäisyys tai enintään 5–10 minuutin kävelymatka. Lähiviheralueiden riittävyttä suhteessa kasvavaan asukasmäärään ja lisääntyvään virkistyskäyttöpaineeseen on tarpeen arvioida jatkossa ja varmistaa niiden riittävyys.

Kun asukastiheys kasvaa merkittävästi, viherala pienenee ja myös pinnoitetun pinnan osuus kasvaa, tulee kehittää ja rakentaa täydentäviä viherympäristöjä. Viheralueille rakentamista voidaan kompensoida parantamalla viheralueiden toiminnallisuutta ja ekologista laatua, ennallistamalla luontokohteita ja / tai luomalla uusia lähiviherympäristöjä. Kasvillisuuden peittämää pinta-alaa voidaan lisätä mm. erilaisin viherkansi-, viherkatto- ja viherseinäratkaisuin. Keinotekoisien ”kaupunkiluonnon” tuottaminen ei laadullisesti korvaa luonto- ja virkistysarvoltaan tärkeiden alueiden supistumista, mutta sen avulla voidaan kuitenkin eräänlaisena kompensaatona lisätä kaupunkivihreän osuutta. Ilmastonmuutoksen vuoksi näiden toimien merkitys kasvaa. Kasvillisuus mm. sitoo hiili-dioksidia, tasaa lämpötiloja helteillä ja toimii osana luonnonmukaista hulevesien hallintaa.

Rakentaminen viheralueille

Yleiskaavaehdotuksen mukaiset Hämeenlinnanväylän kaupunkibulevardiin liittyvät rakentamisalueet kaventavat Keskuspuistoa tehdyistä muutoksista huolimatta. Keskuspuistossa on monien luontoarvojen tiheyttä, mutta Hämeenlinnanväylän tuntumassa metsä on tavanomaisempaa virkistysmetsää. Koko alueen, myös melun rasittaman länsireunan virkistyskäyttö on erittäin runsasta. Vaikutukset Keskuspuistoon ulottuvat rakentamisalueita laajemmalle reunavaikutuksen vuoksi. Rakentamisen takia virkistyskäytön painopiste siirtyisi idemmäs luonnoltaan herkemmille alueille. Asukasmäärän voimakas kasvu myös

lisää virkistyskäyttöpainetta. Pienemmän pinta-alan tulisi mahdollistaa virkistyskäytön lisääntyminen ja samalla säilyttää tärkeimmät luontoarvot. Ympäristölautakunnan mielestä Keskuspuiston rakentamisesta Hämeenlinnanväylän varrella tulee luopua.

Laakson kohdalla Keskuspuiston läpi on kaavaehdotuksessa osoitettu pikaraitiovaraus. Tätä joukkoliikenteen runkoyhteyttä ei tulisi linjata Keskuspuiston läpi ainakaan maanpintatasossa, jolloin se katkaisisi keskeisen viheryhteyden.

Talin liikuntapuisto ja siihen liittyvät metsäalueet muodostavat ison virkistysaluekokonaisuuden, joka jatkuu Iso Huopalahden länsirannalle Espoon puolella. Ulvilantien pohjoispuolella on keskimääräistä laajemmaksi rajattu liito-oravareviiri, mikä perustuu lajille sopivan metsäalueen suureen kokoon. Liito-oravat ja niiden tarvitsemat yhteydet eivät ole esteenä monipuoliselle virkistyskäytölle, mutta sopivat huonosti yhteen metsää pirstovan asuntorakentamisen kanssa. Kaksi edelleen metsäalueelle sijoitettavaa asuntovaltaisen alueen ruuturiviä tulee poistaa, jotta alue säilyy sekä virkistyskäytön että ekologisten yhteyksien kannalta yhtenäisenä.

Koillinen vihersormi alueella Vartiosaari-Ramsinniemi-Meri-Rastila tulisi säilyttää pääosin rakentamattomana. Metsäinen yhteys Laajasalosta Meri-Rastilaan ylläpitää vihersormeaa. Laajat metsäalueet tulisi pyrkiä säilyttämään rakentamattomina alueina. Tämä on tärkeää myös, koska virkistyspaine itäisillä virkistysalueilla on jo nyt kova ja tiivistymisen myötä se kasvaa entisestään. Mikäli yleiskaavaehdotuksen mukaiseen rakentamiseen päädytään, mahdollinen rakentaminen tulee sijoittaa toteutusjärjestyksessä suunnittelukauden lopulle raitiotieverkon toteutuksen aikataulussa. Tällöin alueet säilyvät virkistyskäytössä mahdollisimman pitkään ja virkistyskäyttöä on mahdollista kehittää.

Melkin rakentamisen ja siihen liittyvien meritäyttöjen haitat meriluonnolle ja maisemalle ovat saavutettaviin hyötyihin nähden suuria. Melkki tulisi varata virkistyskäyttöön.

Ilmasto

Helsingin tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2050 mennessä. Yleiskaavan tulee mahdollistaa tavoitteen saavuttaminen niiden teemojen osalta, joihin yleiskaavalla voidaan vaikuttaa.

Yleiskaavaehdotuksen mukainen tiivistyvä ja täydentyvä kestäviin liikumistapoihin tukeutuva verkostomainen kaupunkirakenne on hyvä. Yleiskaavaehdotus ei kuitenkaan suoraan ota kantaa kaupungin energiasuunnitelman kehittämiseen tai rakentamisen energiatehokkuuteen.

Sen kuitenkin kerrotaan mahdollistavan monipuoliset ratkaisut energiajärjestelmän kehittämisessä.

Uusilla rakentamisalueilla tulee tähdätä mahdollisimman suureen energiaomavaraisuuteen ja hiilineutraalisuuteen. Jatkosuunnittelussa uusille alueille tulisi laatia aluetason energiataseselvitykset, joissa kartoitetaan ne rakentamisen sekä energiantuotannon ja -käytön ratkaisut, joilla alueen energiankulutusta voidaan vähentää ja energiantuotannon päästöt minimoida hiilineutraalisuustavoitteen mukaisesti.

Uudisrakentamisen vuosittainen osuus rakentamisesta on hyvin pieni, joten kaupungin olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuuden parantaminen on keskeistä ilmastopäästöjen vähentämisessä. Yleiskaavan mahdollistama huomattava täydennysrakentaminen luo edellytyksiä alueellisille energiasaneeraustoimenpiteille. Jatkossa tulisi tunnistaa lupaavimmat alueet energiatehokkuuden parantamiselle, jotta kaupunki voisi aktivoida alueiden kiinteistöjen omistajia ja asukkaita energiatehokkuuden parantamiseen. Myös aluekohtaisten yhteispe-
ruskorjaushankkeiden käynnistäminen olisi tärkeää.

Yleiskaavaehdotukseen on lisätty kaavamääräys tulviin varautumisesta ja hulevesien hallinnasta. Kaupunkivihreän merkitys korostuu erityisesti tiivistyvässä kaupunkirakenteessa. Rakennettaessa tehokkaasti, tulee kortteleihin jättää riittävästi viherpinta-alaa esimerkiksi hulevesien imeyttämiseksi ja viivyttämiseksi sekä tulvavesien ohjaukselle. Tiivistämisen yhteydessä on mahdollista lisätä kasvillisuuden peittämää pinta-alaa mm. erilaisin viherkansi-, viherkatto- ja viherseinäratkaisuin. Kasvillisuus sitoo hiilidioksidia, tasaa lämpötiloja helteillä ja hoitaa luonnonmukaisesti hulevesien hallintaa. Ympäristökeskuksen johdolla yhteistyössä keskeisten virastojen kanssa tullaan vuonna 2016 valmistelemaan ilmastomuutoksen sopeutumisen toimintasuunnitelma, jossa sopeutumiseen liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä tarkennetaan myös kaa-
voituksen näkökulma huomioiden.

Toteuttamisohjelman valmistelu

Yleiskaavaehdotus ja sen vaikutusten arviointi eivät täysin vastaa siihen, kuinka hyvät edellytykset suunnitelma luo päästöjen vähentämiseen, ilmastomuutokseen sopeutumiseen ja kaupungin omien ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Ilmastovaikutusten arviointi ja ilmastotietoisten suunnitteluratkaisujen tekeminen siirtyy monilta osin jatko-
suunnittelu- ja toteuttamisohjelmavaiheeseen. Toteuttamisohjelman keskeinen sisältö tulee olemaan yleiskaavan sisältämän uuden rakentamispotentiaalın ja liikennehankkeiden toteutumisen ajoittaminen. Tässä työssä ilmastonäkökulma tulee ottaa vahvasti huomioon. Suunnitel-

tavalle kaupunkirakenteelle tuleekin strategiaohjelman mukaisesti asettaa energiatehokkuustavoite.

Ympäristötoimen tehtävänä on johtosäännön mukaan koordinoida energiatehokkuuteen sekä ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen liittyvää ohjausta, neuvontaa ja tiedotusta. Luontevia osa-alueita, joissa ympäristökeskus voi tarjota asiantuntija-apua, ovat mm. energiatehokkaan kaupunkirakenteen määrittely ja tavoitteen asettelu sekä sen seurannan kehittäminen.

Vuonna 2015 valmistui Helsingin ilmastotiekartta, jossa tarkastellaan Helsingin tietä kohti hiilineutraalia ja ilmastonkestävää kaupunkia vuoteen 2050 mennessä. Yleiskaava ja sen toteuttamishjelman linjaukset tullaan ottamaan huomioon ilmastotiekarttaa päivitettäessä.

Liikennejärjestelmä ja liikenteen haitat

Yleiskaavaehdotuksen mukainen raideliikenneverkosto ja siihen tukeutuva tiivistyvä ja täydentyvä kaupunkirakenne on erittäin kunnianhimoinen ja kannatettava kokonaisuus. Kaupungin kasvusta aiheutuvan liikennemäärän lisääntymisen hallinta tulee kuitenkin olemaan haasteellista. On huolehdittava siitä, että kokonaismatkamäärän kasvu ohjataan kokonaisuudessaan kestäviin liikennemuotoihin eikä autoliikenteen matkasuorite kasva. Kaupunkibulevardien toteuttaminen tulee edellyttämään joukkoliikenteen tehostustoimien lisäksi voimakkaita henkilöautoliikennettä vähentäviä toimia.

Yleiskaavaehdotus ja vaikutusten arvioinnit pohjautuvat oletukseen, että ajoneuvoliikenteen hinnoittelu on otettu käyttöön. Selostuksen mukaan liikennemäärää voidaan vähentää myös kehittämällä liityntäpysäköintiä ja pysäköintipolitiikkaa. Näiden toimien tulisi olla toteutettuina ennen bulevardisoinnin aloittamista. Toimien merkitystä korostetaan myös valmisteilla olevassa kaupungin ilmansuojelusuunnitelmassa.

Yleiskaavaehdotuksen mukaiset julkisen sektorin kalleimmat investoinnit liittyvät liikenteeseen. Tämän vuoksi sekä ehdotuksen mukainen pikaraitiotieverkko että sitä tukeva liityntäpysäköinti ja -liikenne tulisi sisällyttää seuraavaan HLJ-suunnitelmaan. Tällöin bulevardisoinnin ja sitä tukevan pikaraitiotieverkoston toteuttamisedellytysten varmistaminen ja myös muuttuvan liikennejärjestelmän seudulliset vaikutukset voisivat tulla paremmin huomioon otetuksi. Kaupungin taloudellisten resurssien riittävyys sekä HLJ 2015:n vaatimiin investointeihin että kaupungin omaan raitiotieverkkoon herättää suurta huolta. HLJ:n toteutus perustuu ajoneuvoliikenteen hinnoittelun käyttöönottoon ja siihen, että saata- vat varat ohjataan liikennejärjestelmän kehittämiseen.

Bussiliikenteen vähentäminen kantakaupungin alueella on hyvä tavoite. Ympäristöystävällisenä, mutta joustavampana ja edullisempänä joukko-liikennevaihtoehtona sähköbussit lienevät varteenotettava vaihtoehto ainakin pikaraitiotieverkoston väliaikaisratkaisuna.

Yleiskaavaehdotuksen mukaan jalankulku ja pyöräily priorisoidaan ennen kaikkia muita kulkumuotoja, mikä on kannatettavaa. Tämä näkyy ehdotuksessa mm. siten, että baanaverkko on merkitty kaavakartalle. Baanaverkoston kehittämisen lisäksi on tärkeää kiinnittää huomiota myös muun pyöräilyinfran ja pyörätieverkoston kehittämiseen. Pyörätieverkostoa suunniteltaessa tulisi kuitenkin huomioida pyöräilijöiden altistuminen ilmansaasteille ja melulle siten, että pyöräilylle järjestettäisiin baanayhteyksien lisäksi myös vaihtoehtoisia reittejä kauempana vilkkaimmista liikenneväylistä.

Satamien lisääntyvä liikenne kuormittaa kantakaupungin liikenneverkkoa ja aiheuttaa monenlaisia ympäristöhaittoja. Kaupunkibulevardien ja muun katuverkon jatkosuunnittelussa tulee satamaliikenteeseen ja sen aiheuttamiin haittoihin kiinnittää erityistä huomiota. Citylogistiikan kehittämiseen tulee panostaa, jotta liikenteen ruuhkautuminen ja sen aiheuttamat haitat vähensivät laajenevan kantakaupungin alueella.

Ilmanlaatu ja melu

Vaikutusten arvioinnin perusteella jää avoimeksi, miten ilmanlaadun ja melun kannalta terveellinen ja turvallinen asuminen ja elinympäristö pystytään varmistamaan tulevien bulevardien varsilla. Kun toteutusohjelman valmistelun yhteydessä arvioidaan bulevardisoinnin toteutusjärjestystä ja aikataulutusta, tulee muiden näkökulmien ohella ottaa huomioon ilmanlaatu ja melu.

Autoliikenteen aiheuttamat ilmanlaatuhaitat ovat vähentyneet ennakoitua hitaammin ja autojen pakokaasujen ominaispäästöt ovat vähentyneet melko hitaasti, joten lähitulevaisuudessa bulevardit eivät ole toteuttamiskelpoisia ilman voimakkaita liikennemääriä vähentäviä toimenpiteitä.

Lähtökohtana sekä ilmanlaatu- että meluhaittojen torjumiselle tulee olla liikennemäärien vähentämiseen ja liikenteen sujuvuuden parantamiseen tähtäävät toimenpiteet ja niiden pikainen toteuttaminen.

Yleiskaavan strategisen luonteen vuoksi tarkempi vaikutusten arviointi on monilta osin jätetty jatkosuunnittelussa tehtäväksi. Haittojen arviointi pitkälle tulevaisuuteen on erittäin haastavaa monien liikennejärjestelmän sekä ajoneuvojen ja niiden päästöjen kehittymiseen liittyvien epävarmuustekijöiden vuoksi. On hyvin vaikea ennustaa, mikä vaikutus liikenteeseen ja päästöihin on esim. älykkäillä liikennejärjestelmillä, polt-

tokenno- ja sähköautoilla, itseohjautuvilla ajoneuvoilla, yhteiskäyttöautoilla ja taloustilanteen kehittymisellä sekä toisaalta liikkumistottumusten muutoksilla ja sitä kautta kulkumuotojakaumalla.

Pitkän aikavälin aiheuttamien epävarmuuksien vuoksi haittojen arviointi edellyttää välietappien asettamista esim. vuoteen 2030, jolle kuvataan liikennejärjestelmän tavoitevaihe ja siihen liittyvät liikennemääräennusteet. Tämän perusteella voidaan arvioida tarkemmin liikenteen haittoja ja kaupunkibulevardien toteutuskelpoisuutta.

Ehdotusvaiheessa tehdyissä kaupunkibulevardiselvityksissä on alustavasti arvioitu bulevardien lisäävän alemman katuverkon liikennettä erityäin merkittävästi sekä lisääntyvän maankäytön että bulevardeilta siirtyvän liikenteen vuoksi. Jatkosuunnittelussa tämän alemmalle katuverkolle ohjautuvan liikenteen määrää tulee pyrkiä hillitsemään. Ilmanlaatu- ja meluvaikutusten arviointi ja haittojen vähentämismahdollisuudet on siten tarpeen tarkastella huolellisesti myös alemmalla katuverkolla, kun liikenteeseen liittyviä arviointeja tehdään.

Ympäristöhäiriöitä aiheuttavat toiminnot

Yleiskaavaehdotuksen mukaan uusia toimintoja ja asumista suunnitellaan ympäristöhäiriöitä aiheuttavien laitosten ja toimintojen läheisyyteen mm. Konalassa ja Viikinrannassa. Kohteiden selvittäminen ja haittojen arviointi on jätetty jatkosuunnittelun varaan. Ympäristövaikutusten arviointi tulee jatkossa tehdä kullakin muutosalueella mahdollisimman aikaisessa jatkosuunnittelun vaiheessa, jotta haittojen ennaltaehkäisy ja vähentäminen voidaan ottaa huomioon suunnitteluratkaisuissa.

Ehdotuksen mukainen kaupunkirakenteen tiivistäminen ja täydentäminen tekee entistä haastavammaksi löytää tilaa mm. erilaisille rakentamista palveleville massojen välivarastointi-, käsittely-, läjitys- ja hyötykäyttöalueille sekä huoltoalueille. Näistäkin toiminnoista aiheutuu ympäristöhäiriöitä, ja tiivistyvässä rakenteessa niitä on vaikea sovittaa ympäröivään maankäyttöön. Yleiskaavakaudella tarvittavista tilavarauksista tarvitaan kokonaissuunnitelma.

Kaupungin strategiana on tapahtumamyönteisyyden lisääminen. Suurten ulkoilmatapahtumien toimintaedellytykset ovat kuitenkin kaventu-massa jo lähivuosina kaupungin tiivistyessä mm. Suvilahdessa ja Kyläsaassa. Tapahtumakäyttöön soveltuvista alueista olisi tarpeen laatia suunnitelma yhteistyössä tapahtuma-alueita hallinnoivien hallintokuntien kanssa.

Merialuesuunnittelu

Merellinen teema on keskeinen yleiskaavaehdotuksessa ja sitä tukee mm. erillinen Merellinen Helsinki -teemakartta. Jatkossa tarvitaan kokonaisvaltainen tarkastelu Helsingin merialueen nykyisistä ja tulevista toiminnoista mukaan lukien myös mm. laivareitit, läjitystoiminta, jäteveden purkupaikat, kaapelit ja putket sekä vedenalaisen luonnon suojelu. Se on tarkemman merialuesuunnittelun ja toimintojen yhteensovittamisen edellytys. Yleiskaavaehdotuksesta tällainen tarkastelu puuttuu.

Tietopohjan parantaminen vedenalaisen luonnon merkittävistä luontoarvoista on myös edellytys merialueiden kehittämiseksi. Vuonna 2016 julkaistaan Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelman (VELMU) tulokset VELMU-karttapalvelussa. Inventointiohjelman tuloksia voidaan hyödyntää jatkossa myös Helsingin merialueiden suunnittelussa. Arvokkaimmat alueet suojelemalla ja käyttöpaineita ohjaamalla voidaan turvata vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden säilyminen.

Esittelijän perustelut

Kaupunkisuunnitteluvirasto pyytää lausuntoa 15.2.2016 mennessä.

Yleiskaavaehdotuksen pääsisältö

Yleiskaava mahdollistaa Helsingin kasvun. Se varmistaa edellytykset riittävälle asuntotuotannolle sekä elinkeinoelämän toiminnalle. Yleiskaavaluonnoksessa on varauduttu vähimmillään 860 000 asukkaaseen ja 560 000 työpaikkaan vuoteen 2050 mennessä.

Yleiskaavaehdotus toteuttaa vision Helsingistä raideliikenteen verkostokaupunkina, jolla on vahva laajentunut pääkeskus, kantakaupunki. Verkostokaupungilla on myös vahva seudullinen ja kansainvälinen ulottuvuus. Tämä näkyy erityisesti yleiskaavaehdotuksen keskustaverkossa ja liikenneyhteyksissä.

Helsingin kantakaupunki on yritystoiminnan keskus. Samalla se on houkuttelevan asumisen paikka. Kaupunkituottavuuden näkökulmasta tarvitaan lisää tilaa läheltä ydinkeskustaa yrityksille ja lisää asuntoja vastaamaan urbaanin kaupunkiasumisen lisääntyneeseen kysyntään. Tämän mahdollistamiseksi tulee kaupunkirakennetta jakavia ja urbaanin kaupungin laajenemista estäviä moottoritiemäisiä alueita muuttaa kaupunkiympäristöksi niin liikkumisen kuin maankäytön osalta.

Kaupunkibulevardeissa on kysymys ennen kaikkea uudesta kaupunkirakenteellisesta ratkaisusta - ei liikenneratkaisusta, vaikka liikennejärjestelmän kehittäminen siihen voimakkaasti kytkeytyykin. Kyse on kokonaisten uusien kaupunginosien rakentumisesta nykyisen kantakaupungin jatkeeksi. Uusia rakentamismahdollisuuksia on kaupunkibule-

vardien varsilla ja niiden lähiympäristössä noin kolmasosa yleiskaava-varannosta.

Kaupunkibulevardien lisäksi osoitetaan merkittäviä maankäyttövarauksia Malmin lentokentälle ja sen nykyiselle lentomelualueelle. Malmin kentän vaikutusalueella varaudutaan noin 25 000 asukkaaseen.

Kaupunkia tiivistetään kaikkialla, erityisesti raideliikenteen asemien ja solmukohtien sekä merkittävien pysäkkien ympäristöissä. Kantakaupungin lisäksi esikaupunkien keskustoja kehitetään toiminnoiltaan sekoittuneina, tiiviinä palvelujen, työpaikkojen ja asumisen urbaaneina keskittyminä. Raideliikenteellä hyvin saavutettavat keskustat muodostavat keskenään verkoston ja mahdollistavat siten palvelujen hyvän saavutettavuuden.

Keskusta-alueiden lisäksi elinkeinotoimintaa varten tarvitaan toimitila-alueita joukkoliikenteellä hyvin saavutettavilta alueilta. Yleiskaavassa mahdollistetaan nykyisten toimitila-alueiden kehittäminen siten, että ne soveltuvat myös tuotannon tarpeisiin. Näistä merkittävimpiä ovat Pitäjänmäki, Roihupelto-Herttoniemi ja Vuosaaren sataman yritysalue. Tattarisuon ja Tattariharjun oletetaan kehittyvän Malmin lentokentän muutoksen myötä.

Helsinki on viherverkostokaupunki. Helsingin roolia merikaupunkina vahvistetaan. Virkistysalueet, meri ja virkistyspalvelut ovat helposti saavutettavissa. Helsingin erityisyys, säteittäinen, yhtenäinen viherrakenne yhdistyy seudun laajoihin virkistys- ja viheralueisiin. Poikittaisia viheryhteyksiä on merkitty kaavakarttaan vahvistamaan viherverkostoa. Kaavaehdotukseen merkityt viheralueet mahdollistavat myös tärkeiden luonto- ja luonnonsuojelualueiden säilymisen ja metsäverkoston muodostamisen.

Kulttuuriympäristöt ovat Helsingin vahvuus. Kaavamääräyksen mukaan suunnittelussa on sovitettava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.

Joukkoliikennejärjestelmän perustana on laajeneva raideliikenneverkko nopeine runkoyhteyksineen. Jalankulkijan asemaan kiinnitetään erityistä huomiota tulevaisuuden Helsingissä. Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn merkitys korostuu kaavaehdotuksen kasvavissa keskustoisissa. Pyöräilyn laatuikäytävät muodostavat sujuvan verkoston pidemmille matkoille. Tiivistyvä joukkoliikennekaupunki luo puitteet ekologisesti kestävämmälle yhdyskunnalle.

Strateginen yleiskaava

Yleiskaavakartta on strateginen ja yleispiirteinen. Se näyttää Helsingin ja seudun kaupunkirakenteen kannalta strategisesti tärkeimmät kehittämissuunnat ja keskeiset muutosalueet. Yleiskaavakartta on oikeusvaikutteinen. Pääkarttaan liittyvillä teemakartoilla esitetään useita yksityiskohtaisia ratkaisuja, joihin yleiskaava perustuu tai jotka antavat lisäinformaatiota. Teemakartat eivät ole oikeusvaikutteisia lukuun ottamatta niissä esitetyjä valtakunnallisesti merkittäviä maisema- ja kulttuuriympäristöjä sekä Natura 2000-verkoston kuuluvia alueita, luonnonsuojelualueita ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suojeltavia alueita.

Uusi yleiskaava on mitoittava. Mitoituksen avulla pystytään ohjaamaan kaupungin rakentumista tavoitteellisemmin, toteuttamaan asuntotuotannon määrälliset tavoitteet, mitoittamaan palveluverkkoa sekä suunnittelemaan investointeja vastaamaan kasvavan kaupungin tarpeita. Yleiskaavatyön loppuvaiheessa ja jälkeen laadittavassa yleiskaavan toteuttamisohjelmassa määritellään näitä tavoitteita yksityiskohtaisemmin.

Yleiskaava osana Helsingin seutua

Helsingin uusi yleiskaava on laadittu siten, että se mahdollistaa Helsingin seudun nykyisen ydinkaupungin kehittämisen kuntarajoista riippumatta. Kaavaprosessi on nivoutunut yhteen koko Helsingin seudulla tehtyjen tai tekeillä olevien suunnitteluprosessien kanssa.

Yleiskaavan mitoituksen lähtökohtana oleva väestöprojektio sekä yleiskaavan maankäyttöratkaisu ovat yhdenmukaiset Helsingin seudun maankäyttösuunnitelman (MASU 2050) kanssa. Yleiskaavaratkaisu on laadittu siten, että se mahdollistaa Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman (HLJ 2015) tavoitteiden toteuttamisen.

Yleiskaava koskee koko Helsingin aluetta lukuun ottamatta Östersundomia, jonne ollaan laatimassa kuntien yhteistä yleiskaavaa.

Kaupunkibulevardien seudullisista vaikutuksista on laadittu erillinen selvitys.

Vaikutusten arviointi

Yleiskaavan toteuttamisen vaikutuksia on arvioitu koko suunnittelutyön ajan. Vaikutuksia selostetaan kaavaselostuksessa. Lisäksi kaavaselostuksen liitteenä on erillisiä vaikutusarviointiraportteja. Kaavaehdotus toteuttaa kaavalle asetetut tavoitteet kestävästä raideliikenteen verkostokaupungista, jolla on vahva laajeneva pääkeskus - kantakaupunki. Yleiskaavaehdotus mahdollistaa myös elinkeinoelämän toimintaedellytysten kehittämisen Helsingissä.

Yleiskaava mahdollistaa väestönkasvun ja riittävät virkistysalueet kasvavalle väestölle. Yleiskaavaratkaisu mahdollistaa luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden säilymisen sekä osoittaa arvokkaat kulttuurihistorialliset ympäristöt.

Yleiskaavaratkaisu tukee myös Helsingin kehittymistä merellisenä kaupunkina. Koko seudun mittakaava on otettu huomioon yleiskaavaratkaisussa. Helsinki kasvaa kansainvälisenä metropolina.

Yleiskaavan aikataulu ja suunnitteluprosessi

Yleiskaavan laatiminen on tullut vireille 13.11.2012 päivätyllä osallistumis- ja arviointisuunnitelmalla. Yleiskaavan lähtökohdat ja työohjelma hyväksyttiin kaupunkisuunnittelulautakunnassa 20.11.2012 yleiskaavan pohjaksi. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä yleiskaavan lähtökohdat ja työohjelma olivat nähtävillä 22.11.2012–23.1.2013.

Yleiskaavan visio 2050 - pitkän tähtäimen kehityskuva hyväksyttiin kaupunkisuunnittelulautakunnassa 3.12.2013.

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti hyväksyä 16.12.2014 asettaa nähtäville 25.11.2014 päivätyn yleiskaavaluonnoksen.

Yleiskaavaluonnos on tarkennettu yleiskaavaehdotukseksi kaavaluonnoksesta saadun palautteen ja lausuntojen, vaikutusten arviointien sekä maankäyttötarkastelujen ja selvitysten pohjalta.

Yleiskaavan toteuttamisohjelma laaditaan vuosien 2016–2017 aikana. Se vastaa mm. jatkosuunnittelun ajoitusta koskeviin kysymyksiin.

Viestintä ja vuorovaikutus sekä viranomaisyhteistyö

Yleiskaavan valmisteluun on voinut osallistua koko suunnitteluprosessin ajan useilla eri tavoilla: tulemalla mukaan erilaisiin tilaisuuksiin, osallistumalla keskusteluun yleiskaavan verkkosivuilla www.yleiskaava.fi, ottamalla yhteyttä suunnittelijoihin tai jättämällä mielipiteen virallisina nähtävilläoloaikoina.

Yleiskaavan ensimmäinen maankäyttö- ja rakennuslain mukainen viranomaisneuvottelu järjestettiin 28.11.2012. Lisäksi viranomaisyhteistyötä on tehty yleiskaavatyön eri työvaiheissa erilaisten seminaarien ja teematyöryhmien muodossa sekä noudattaen yleisiä viranomaisyhteistyön käytäntöjä.

Esitetyt mielipiteet ja annetut lausunnot

Lautakuntakäsittelyn ja nähtävilläolon jälkeen on yleiskaavaluonnoksesta tullut kaupunkisuunnitteluvirastoon 1041 mielipidettä sekä 46 lausuntoa.

Saadut mielipiteet kohdistuivat pääosin uusiin aluevarauksiin, joiden osoittamista asuntorakentamiseen vastustettiin. Viher- ja virkistysalueiden riittävyttä kyseenalaistettiin toisaalta luontoalueiden säilymisen ja toisaalta harrastustoiminnan edellytysten näkökulmasta.

Luonnoksesta annettuja viranomaislausuntoja oli 46 kappaletta. Lausunnoista Uudenmaan ELY-keskuksen ja Uudenmaanliiton lausunnot kohdistuivat pääosin samoihin alueisiin kuin mielipidekirjeet. Niissä kyseenalaistettiin pääosa yleiskaavaluonnoksen laajemmista aluevarauksista. Lisäksi ELY-keskus edellytti mm. kaupunkibulevardeista seudullisten vaikutusten arviointia sekä mm. Natura- ja muiden luonnonsuojelualueiden sekä valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen merkitsemistä kaavakarttaan oikeusvaikutteisina. Tarkemmin lausuntojen ja mielipiteiden sisältöä ja niistä annettuja vastineita kuvataan liitteenä olevassa kaavaehdotusvaiheen vuorovaikutusraportissa.

Kaavaluonnokseen tehdyt muutokset

Muutoksia on tehty sekä kaavakartan aluerajauksiin että tarkentamalla useita kaavamääräyksiä.

Tarkennettujen kaavamääräysten mukaan mm. Natura 2000- verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto -teemakartalta.

Kaavakartan virkistys- ja viheraluemääräykseen on lisätty lause: "Virkistys- ja viheralueiden kehittämisessä huomioidaan yleiskaavan teemakartalla esitetty metsäverkosto. Lähtökohtana on säilyttää verkoston metsäinen luonne".

Mainittavimmat yksittäiset ruutumuutokset, jotka lisäävät virkistys- ja viheraluetta ovat Munkkivuoressa Talin liikuntapuistoon rajautuen, Keskuspuistossa Hämeenlinnanväylään rajautuen, Tuomarinkylän kartanon ympäristössä, Oulunkylän alueella Vantaanjokivarressa, Kivikon toimitila-alueen itäreunalla, Jakomäen pohjoisosassa, Vartiosaassa ja Viikin pelloilla, jossa kyse on pääosin ruutujen siirrosta. Toisaalta joillakin alueilla maankäyttöä on vastaavasti tehostettu. Asuntovaltaisten alueiden tehokkuusmerkintään on lisätty yläraja A2 ja A3 -määräyksiin ohjaavuuden parantamiseksi. Lisäksi molempiin määräyksiin on lisätty lause, jonka mukaan "perustellusti korttelikohtainen tehokkuus voi olla tätä suurempikin". Rastilan leirintäalue esitetään muutettavaksi asunto-

valtaiseksi alueeksi ja viher- ja virkistysalueeksi. Lisäksi Suomenlinnaan on osoitettu oma kaavamerkintä.

Tulviin varautumista ja hulevesien hallintaa koskeva määräys on lisätty kaavaehdotukseen.

Joukkoliikenneverkkoa on tarkistettu ja baanaverkko – pyöräilyn nopea runkoverkko - on merkitty kaavakartalle. Merkittävimpinä tarkennuksina kaavaehdotukseen ovat pikaraitiotievarauksen osoittaminen Herttoniemen toimitila-alueen läpi sekä Malmin ja kantakaupungin välisen pikaraitiotien ohjeellisen sijainnin tarkistaminen. Kaikkia keskustoja koskee lisätty määräysteksti, jonka mukaan "yksityiskohtaisessa suunnittelussa on osoitettava riittävät alueet tarkoituksenmukaisille joukkoliikenteen vaihtopaikoille ja liityntäpysäköinnille".

Yleiskaavaehdotusta valmisteltaessa on laadittu kaksi uutta teemakarttaa: Kulttuuriympäristöt sekä Kantakaupunki

Kattavammin muutokset on lueteltu ja kuvattu kaavaselostuksessa.

Yleiskaavaehdotuksen liitteet

Yleiskaavaehdotuksen liiteaineistoon kuuluu kaikki kaavaselostuksessa mainitut yleiskaavan aiemmissä käsittelyvaiheissa esitetyt liitteet, jotka ovat nähtävissä www.yleiskaava.fi -sivustolla kohdassa aineistot. Esityslistan liitteinä on esitetty ainoastaan yleiskaavaehdotuksen kaavakartta ja kaavaselostus.

Esittelijä

ympäristönsuojelupäällikkö
Päivi Kippo-Edlund

Lisätiedot

Anu Haahla, ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 28916
[anu.haahla\(a\)hel.fi](mailto:anu.haahla(a)hel.fi)

Raimo Pakarinen, ympäristötarkastaja (luonto ja virkistys), puhelin: +358 9 310 31534
[raimo.pakarinen\(a\)hel.fi](mailto:raimo.pakarinen(a)hel.fi)

Liitteet

- 1 Yleiskaavaehdotuksen kartta, päivätty 6.10.2015, päivitetty Kslk:n 10.11.2015 päätöksen mukaiseksi
- 2 Yleiskaavaehdotuksen selostus: Kaupunkikaava - Helsingin uusi yleiskaava, päivätty 6.10.2015, päivitetty Kslk:n 10.11.2015 päätöksen mukaiseksi lisälehdellä

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano